

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη δημιουργία μιας ευρωπαϊκής λειτουργίας σταθεροποίησης επενδύσεων»

[COM(2018) 387 final — 2018/0212 (COD)]

(2019/C 62/21)

Εισηγητής: ο κ. **Philip VON BROCKDORFF**

Συνεισηγητής: ο κ. **Michael SMYTH**

Αιτήσεις γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 11.6.2018 Συμβούλιο, 25.6.2018
Νομική βάση	Άρθρα 175 παράγραφος 3 και 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	3.10.2018
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	17.10.2018
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	538
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	196/2/4

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι με το σημερινό επίπεδο πολιτικής και κοινωνικής ολοκλήρωσης, ο μεγάλος ομοσπονδιακός προϋπολογισμός στη ζώνη του ευρώ δεν είναι ρεαλιστικός. Παρά το γεγονός αυτό, η προτεινόμενη ευρωπαϊκή λειτουργία σταθεροποίησης επενδύσεων (ΕΛΣΕ/*European Investment Stabilisation Function*) αποσκοπεί στη σταθεροποίηση των εθνικών δημοσιονομικών πολιτικών σε σχέση με τους ασύμμετρους κλυδωνισμούς. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η παρούσα πρόταση αποτελεί ένα βήμα προς την κατεύθυνση της βαθύτερης ολοκλήρωσης της ζώνης του ευρώ και, ενδεχομένως, μια προσπάθεια ενθάρρυνσης των κρατών μελών που δεν συμμετέχουν στη ζώνη του ευρώ να ενταχθούν στο ενιαίο νόμισμα.

1.2. Η ΕΟΚΕ αντιλαμβάνεται ότι η ΕΛΣΕ διαφέρει από τον Ευρωπαϊκό μηχανισμό σταθερότητας, ο οποίος εξελίχθηκε σε προστατευτικό ταμείο κατά τη διάρκεια της χρηματοπιστωτικής κρίσης. Ωστόσο, πρέπει να γίνει σαφής διάκριση μεταξύ των δύο ταμείων. Η ΕΛΣΕ έχει πολύ πιο περιορισμένο πεδίο εφαρμογής και η ΕΟΚΕ εκφράζει ανησυχίες σχετικά με το μέγεθος του ταμείου σε περίπτωση που οι ασύμμετροι κλυδωνισμοί επηρεάζουν δύο ή περισσότερα κράτη μέλη.

1.3. Τα δάνεια που παρέχονται μέσω της ΕΛΣΕ θα δώσουν κάποια ώθηση στις δημόσιες επενδύσεις σε περιόδους ασύμμετρων κλυδωνισμών. Πάντως, η ΕΟΚΕ προειδοποιεί ότι η επίδραση της είναι απίθανο να είναι άμεση. Η οικονομική ανάκαμψη θα απαιτήσει χρόνο και τα όποια θετικά αποτελέσματα μάλλον αισθητά μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα.

1.4. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι το να χρησιμοποιείται η ανεργία ως το μοναδικό κριτήριο για την ενεργοποίηση της στήριξης μπορεί να οδηγήσει σε ορισμένες ελλείψεις όσον αφορά την επικαιρότητα της λειτουργίας σταθεροποίησης. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ προτείνει τη χρήση συμπληρωματικών δεικτών, οι οποίοι, κατά κανόνα, προηγούνται αυτού της ανεργίας όσον αφορά την πρόβλεψη ενός επικείμενου μεγάλου κλυδωνισμού, κατά τρόπο ώστε να μπορεί να ενεργοποιηθεί ένα αρχικό επίπεδο στήριξης πριν από την πλήρη μετάδοση του «μεγάλου» κλυδωνισμού στον δείκτη ανεργίας.

1.5. Δεδομένου ότι η ΕΛΣΕ δεν θεωρείται επιπρόσθετη στα άλλα χρηματοδοτικά μέσα, συγκεκριμένα στον μηχανισμό στήριξης του ισοζυγίου πληρωμών (BOP/*balance of payments*) και στον Ευρωπαϊκό μηχανισμό χρηματοοικονομικής σταθεροποίησης (ΕΜΧΣ), η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι, με τη χρήση της ΕΛΣΕ, θα μειωθεί η συνολική ικανότητα δανεισμού. Ως εκ τούτου, εναπόκειται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εξισορροπεί σε συνεχή βάση τις εκκρεμείς αποπληρωμές εκ μέρους των οικείων κρατών μελών και τις ενδεχόμενες υποχρεώσεις.

1.6. Η ΕΟΚΕ δεν αντιτίθεται στην εποπτεία από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή των χρηματοδοτούμενων δανείων για δημόσιες επενδύσεις που παρέχονται μέσω της ΕΛΣΕ. Ωστόσο, το οικείο κράτος μέλος θα πρέπει να διαθέτει επαρκή περιθώρια ελιγμών για τον καθορισμό του είδους της απαιτούμενης επένδυσης. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ συνιστά να επιτευχθεί ισορροπία μεταξύ αφενός της εποπτείας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και, αφετέρου, της διακριτικής ευχέρειας του οικείου κράτους μέλους όσον αφορά τις δημόσιες δαπάνες.

1.7. Η ΕΟΚΕ προτρέπει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να διερευνήσει πώς θα μπορούσε να λειτουργήσει σε ολόκληρη την ΕΕ ένας ασφαλιστικός μηχανισμός που θα αποσκοπεί στη μακροοικονομική σταθεροποίηση. Η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι ένα ορθά σχεδιασμένο σύστημα ασφάλισης σε επίπεδο Ένωσης, που θα λειτουργεί ως αυτόματος σταθεροποιητής εν μέσω μακροοικονομικών κλυδωνισμών, θα ήταν πιο αποτελεσματικό από την προτεινόμενη ΕΛΣΕ. Σε περίπτωση που μια νέα χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση πλήξει, στο μεταξύ, την ΕΕ, η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ μιας συντονισμένης αντιμετώπισης με στόχο την αξιοποίηση όλων των σχετικών χρηματοπιστωτικών μέσων, συμπεριλαμβανομένης της ΕΛΣΕ.

2. Ιστορικό

2.1. Για το προσεχές πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει μια Ευρωπαϊκή λειτουργία σταθεροποίησης επενδύσεων (ΕΛΣΕ), γενικός στόχος της οποίας είναι η ενίσχυση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης με την πρόσδεση της ζώνης του ευρώ στον μακροπρόθεσμο προϋπολογισμό της Ένωσης. Η ΕΛΣΕ θα λάβει τη μορφή δανείων αντιστήριξης ύψους έως 30 δισεκατομμυρίων ευρώ με την εγγύηση του ενωσιακού προϋπολογισμού και μαζί με επιδότηση επιτοκίου για την κάλυψη του κόστους του δανείου.

2.2. Η επιδότηση θα χρηματοδοτείται από συνεισφορές των κρατών μελών, οι οποίες ισοδυναμούν με ένα ποσοστό του νομισματικού εισοδήματος που κατανέμεται στις οικείες εθνικές κεντρικές τράπεζες από την ΕΚΤ (γνωστό και ως «έσοδα του νομισματικού εισοδήματος»/seigniorage) και συλλέγονται μέσω του Ταμείου Στήριξης της Σταθεροποίησης (SSF/Stabilisation Support Fund). Προβλέπεται να συναφθεί διακυβερνητική συμφωνία, στην οποία θα καθοριστούν ο υπολογισμός των χρηματοδοτικών συνεισφορών των κρατών μελών, καθώς και οι κανόνες που αφορούν τη μεταβίβαση τους.

2.3. Το ποσό του δανείου που θα επιτρέπεται να δανειστεί ένα επιλέξιμο κράτος μέλος θα καθορίζεται από τύπο ο οποίος θα βασίζεται σε έναν αριθμό κριτηρίων, όπως, μεταξύ άλλων:

- i) το μέγιστο επίπεδο επιλέξιμων δημόσιων επενδύσεων που μπορεί να στηριχτεί από την ΕΛΣΕ,
- ii) η αύξηση της ανεργίας και
- iii) ένα κατώτατο επίπεδο που ορίζεται ως το τριμηνιαίο εθνικό ποσοστό ανεργίας αυξημένο κατά περισσότερο από μία ποσοστιαία μονάδα σε σύγκριση με το ποσοστό ανεργίας που είχε παρατηρηθεί κατά το ίδιο τρίμηνο του προηγούμενου έτους.

Εντούτοις, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μπορεί να αυξήσει το ποσό του δανείου της ΕΛΣΕ έως το ανώτατο όριο των επιλέξιμων δημοσίων επενδύσεων που μπορεί να στηριχτεί η ΕΛΣΕ, σε περίπτωση που τα οικεία κράτη μέλη αντιμετωπίζουν σοβαρό ασύμμετρο κλυδωνισμό.

2.4. Ο προτεινόμενος κανονισμός βασίζεται ουσιαστικά στις βασικές αρχές της αλληλεγγύης σε επίπεδο ΕΕ και της ευθύνης από την πλευρά των επιμέρους κρατών μελών. Αναφορά στην ΕΛΣΕ έγινε από τον Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην ομιλία για την κατάσταση της Ένωσης 2017 ⁽¹⁾, στην έκθεση των πέντε Προέδρων τον Ιούνιο του 2015 ⁽²⁾, στο έγγραφο προβληματισμού σχετικά με την εμβάθυνση της ΟΝΕ τον Μάιο του 2017 ⁽³⁾ και στη θέση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με θέμα την περαιτέρω εμβάθυνση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης (Δεκέμβριος 2017) ⁽⁴⁾.

2.5. Σε συνδυασμό με την ΕΛΣΕ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει επίσης πρόγραμμα στήριξης των μεταρρυθμίσεων, το οποίο αποσκοπεί στην παροχή υποστήριξης, όπου χρειάζεται, για οικονομικές μεταρρυθμίσεις σε όλα τα κράτη μέλη. Το πρόγραμμα στήριξης των μεταρρυθμίσεων αποτελείται από τρεις συνιστώσες: έναν μηχανισμό με γνώμονα τις μεταρρυθμίσεις, τεχνική υποστήριξη και έναν μηχανισμό σύγκλισης για την παροχή βοήθειας στα κράτη μέλη εκτός της ζώνης του ευρώ που επιδιώκουν να προσχωρήσουν σε αυτήν. Η ΕΟΚΕ εκπονεί ξεχωριστή γνωμοδότηση ως προς το θέμα αυτό.

2.6. Η ΕΛΣΕ έχει δύο πρωταρχικούς στόχους:

- i) Να συμβάλλει στη σταθεροποίηση των δημόσιων επενδύσεων σε περιόδους ασύμμετρων κλυδωνισμών που προκαλούνται από μεταβολή των οικονομικών συνθηκών, οι οποίοι ενδέχεται να επηρεάσουν διαφορετικά τα κράτη μέλη. Όπως κατέδειξε η χρηματοοικονομική κρίση, η διατήρηση της σταθερότητας στις δημόσιες επενδύσεις σε περίοδο κρίσης αποτελεί τεράστια πρόκληση για τις χώρες που έχουν κοινό νόμισμα, όπως η ζώνη του ευρώ.
- ii) Να στηρίζει την οικονομική ανάκαμψη σε περιόδους οικονομικών κλυδωνισμών στη ζώνη του ευρώ και για τα κράτη μέλη που συμμετέχουν στον Ευρωπαϊκό μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών II (ΜΣΙ II) και τα οποία δεν μπορούν πλέον να χρησιμοποιούν τη νομισματική πολιτική τους ως μοχλό προσαρμογής στους κλυδωνισμούς.

⁽¹⁾ Επιστολή προθέσεων προς τον Πρόεδρο κ. Antonio Tajani και τον Προϋπουργό κ. Jüri Ratas, Jean-Claude Juncker, Κατάσταση της Ένωσης, 13 Σεπτεμβρίου 2017.

⁽²⁾ Έκθεση των πέντε Προέδρων «Η ολοκλήρωση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης της Ευρώπης», 22 Ιουνίου 2015.

⁽³⁾ COM(2017) 291 final.

⁽⁴⁾ COM(2017) 821 final.

2.7. Δεν θα πρέπει να λησμονείται ότι το ισχύον πλαίσιο οικονομικής πολιτικής που εφαρμόζεται στη ζώνη του ευρώ παραμένει ατελές. Ενώ η νομισματική πολιτική είναι συγκεντρωτική, οι εθνικές δημοσιονομικές πολιτικές παραμένουν αποκεντρωμένες, αυτή δε η διχοτόμηση μπορεί να προκαλέσει επαχθή φόρτο σε ένα κράτος μέλος το οποίο πλήττεται από ασύμμετρο κλυδωνισμό, όπως κατέδειξε ο απόηχος της χρηματοοικονομικής κρίσης.

2.8. Η ΕΛΣΕ προορίζεται, ως εκ τούτου, να συμπληρώσει τους εθνικούς αυτόματους σταθεροποιητές όταν τα εν λόγω μέσα — τα οποία είναι σχεδιασμένα ώστε να αντισταθμίζουν τις διακυμάνσεις της οικονομικής δραστηριότητας ενός κράτους μέλους και ενεργοποιούνται αυτόματα χωρίς ρητή κυβερνητική δράση— μπορεί να θεωρούνται αναποτελεσματικά. Θεωρητικά, η ΕΛΣΕ θα μπορούσε να έχει ως αποτέλεσμα την προάσπιση της οικονομίας ως επί το πλείστον από εγχώριους οικονομικούς κλυδωνισμούς, βοηθώντας την έτσι να ανακάμψει. Η ΕΛΣΕ θα μπορούσε επίσης να συμβάλει στη μείωση μετάδοσης του κινδύνου σε άλλα κράτη μέλη

2.9. Όταν αντιμετωπίζουν κρίση, τα κράτη μέλη ενίοτε χάνουν την πρόσβασή τους στις χρηματοπιστωτικές αγορές. Στην περίπτωση αυτή, το διαθέσιμο σύνολο μέσων για το κράτος μέλος που πλήττεται περιλαμβάνει τον Ευρωπαϊκό μηχανισμό σταθερότητας ή το πρόγραμμα για τη Στήριξη του Ισοζυγίου Πληρωμών. Επί του παρόντος, ωστόσο, δεν υπάρχει μηχανισμός στήριξης ενός κράτους μέλους εάν πληγεί από ασύμμετρο κλυδωνισμό χωρίς να χάνει αναγκαστικά την πρόσβαση στις κεφαλαιαγορές. Η ΕΛΣΕ, ως εκ τούτου, έχει ως στόχο να καλύψει αυτό το κενό με την παροχή δανείων προς το οικείο κράτος μέλος.

2.10. Για να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητα του προτεινόμενου μηχανισμού, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει τη μέτρηση των ασύμμετρων κλυδωνισμών χρησιμοποιώντας τη «διπλή συνθήκη όσον αφορά την ανεργία» (*double unemployment trigger*). Τίθεται σε ισχύ όταν τα εθνικά ποσοστά ανεργίας ξεπερνούν τα όρια που θα μπορούσαν να εκληφθούν ως «φυσιολογικά» και θεωρούνται σχετικός δείκτης του αντικτύπου ενός μεγάλου ασύμμετρου κλυδωνισμού σε ένα συγκεκριμένο κράτος μέλος.

2.11. Κατά τη χορήγηση δανείων σε κράτη μέλη που πλήττονται από οικονομικούς κλυδωνισμούς, ο μηχανισμός προϋποθέτει ότι έχουν εφαρμοστεί μακροοικονομικές και δημοσιονομικές πολιτικές σύμφωνα με το σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης —το οποίο αποτελεί σύνολο κανόνων με τους οποίους λαμβάνεται μέριμνα ώστε τα δημόσια οικονομικά των κρατών μελών της ΕΕ είναι υγιή και συντονίζονται οι δημοσιονομικές τους πολιτικές—, καθώς και με τη διαδικασία μακροοικονομικών ανισορροπιών. Η τελευταία στοχεύει στον εντοπισμό, την πρόληψη και την αντιμετώπιση της εμφάνισης δυνητικά επιβλαβών μακροοικονομικών ανισορροπιών που θα μπορούσαν να επηρεάσουν δυσμενώς την οικονομική σταθερότητα σε ένα συγκεκριμένο κράτος μέλος, τη ζώνη του ευρώ ή την ΕΕ στο σύνολό της.

2.12. Με την πάροδο του χρόνου, η ΕΛΣΕ μπορεί να συμπληρωθεί (μέσω του Ταμείου Στήριξης της Σταθεροποίησης) με πρόσθετους πόρους χρηματοδότησης εκτός του προϋπολογισμού της ΕΕ, ενδεχομένως από τις ακόλουθες πηγές: τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (το μελλοντικό Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ταμείο) και ένα σύστημα προαιρετικής ασφάλισης που θα συγκροτηθεί από τα κράτη μέλη.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι, με το σημερινό επίπεδο πολιτικής και κοινωνικής ολοκλήρωσης, ο μεγάλος ομοσπονδιακός προϋπολογισμός στη ζώνη του ευρώ δεν είναι ρεαλιστικός. Η ΕΟΚΕ έχει υποστηρίξει σθεναρά τις προσπάθειες της Επιτροπής για την προώθηση και την ολοκλήρωση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης (ΟΝΕ)⁽⁵⁾. Ταυτόχρονα, η ΕΟΚΕ έχει τονίσει επανειλημμένα τις ανησυχίες της σχετικά με τη συνεχιζόμενη έλλειψη πολιτικής δέσμευσης από τα κράτη μέλη, η οποία είναι απαραίτητη για την ολοκλήρωση της ΟΝΕ⁽⁶⁾. Οι προτάσεις για την ΕΛΣΕ φαίνεται να αντικατοπτρίζουν το γεγονός αυτό και, ως εκ τούτου, αντιπροσωπεύουν μια ενδιάμεση λύση. Η διχοτόμηση μεταξύ της κεντρικής νομισματικής πολιτικής και των εθνικών δημοσιονομικών πολιτικών πρόκειται να παραμείνει. Η θετική πτυχή της υπό εξέταση πρότασης είναι ότι η προτεινόμενη ΕΛΣΕ αποσκοπεί στη σταθεροποίηση των εθνικών δημοσιονομικών πολιτικών σε σχέση με τους ασύμμετρους κλυδωνισμούς, επιτυγχάνοντας ταυτόχρονα μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα. Από την άποψη αυτή, η πρόταση θεωρείται από την ΕΟΚΕ ως ένα βήμα προς την κατεύθυνση της βαθύτερης ολοκλήρωσης της ζώνης του ευρώ και, ενδεχομένως, μια προσπάθεια ενθάρρυνσης των κρατών μελών που δεν συμμετέχουν στη ζώνη του ευρώ να ενταχθούν στο ενιαίο νόμισμα.

3.2. Ο προτεινόμενος μηχανισμός προϋποθέτει την τήρηση του συμφώνου σταθερότητας και ανάπτυξης, γεγονός το οποίο προϋποθέτει υγιή δημοσιονομική και μακροοικονομική πολιτική. Αυτό θεωρείται από την ΕΟΚΕ προσπάθεια να συνδυαστούν η δημοσιονομική και η νομισματική σύγκλιση, με μέλημα τα κράτη μέλη να τηρούν τα κριτήρια επιλεξιμότητας κάτω που συνεπάγεται υγιή δημοσιονομική και μακροοικονομική πολιτική. Τούτο συνεπάγεται επίσης ότι η ΕΛΣΕ θα είναι διαθέσιμη μόνο στα κράτη μέλη που συμμορφώνονται με το σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης και, κατά συνέπεια, στα κράτη μέλη που έχουν ήδη προβεί σε διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις και σε δημοσιονομικές προσαρμογές. Αυτή η προϋπόθεση θα μπορούσε να χρησιμεύσει ως κίνητρο για τα κράτη μέλη ώστε να τηρούν πλήρως το εν λόγω σύμφωνο και να καθιστάσει τους φόβους σχετικά με την αναδοχή των δαπανών από τα κράτη μέλη που βρίσκονται στη διαδικασία εφαρμογής διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και δημοσιονομικών προσαρμογών.

3.3. Κατά συνέπεια, η ΕΛΣΕ θα οδηγήσει σε μη «μόνιμες μεταφορές» μεταξύ των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ, με τις κυβερνήσεις να είναι επιλέξιμες προς ενίσχυση μόνον εφόσον έχουν εκπληρώσει τους βασικούς δημοσιονομικούς κανόνες της ΕΕ για τα δύο προηγούμενα έτη. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει, ωστόσο, ότι η ΕΛΣΕ προορίζεται **μόνο** για κράτη μέλη με υγιείς δημοσιονομικές και μακροοικονομικές πολιτικές και τυχόν δάνειο θα χορηγείται σε εξαιρετικές περιστάσεις και σε περιπτώσεις κατά τις οποίες

⁽⁵⁾ Βλέπε, για παράδειγμα, τις γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ με θέμα την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ (ΕΕ C 173 της 31.5.2017, σ. 33) και με θέμα την εμβάθυνση της ΟΝΕ έως το 2025 (ΕΕ C 81 της 2.3.2018, σ. 124).

⁽⁶⁾ Βλέπε για παράδειγμα τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα τη δέσμη μέτρων για την οικονομική και νομισματική ένωση (ΕΕ C 262 της 25.7.2018, σ. 28).

εκδηλώνονται ασύμμετροι κλυδωνισμοί υπό μορφή ποσοτών ανεργίας υψηλότερων του φυσιολογικού. Παρά ταύτα, ενώ αναγνωρίζει τη σημασία της αγοράς και της δημοσιονομικής πειθαρχίας, η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τον στόχο της ΕΛΣΕ και αναγνωρίζει ότι πρόκειται για ένα πρώτο βήμα προς την κατεύθυνση μιας πιο ανεπτυγμένης λειτουργίας σταθεροποίησης.

3.4. Η ΕΟΚΕ αντιλαμβάνεται ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν μπορούσε να παράσχει οριστικό κατάλογο των ασύμμετρων κλυδωνισμών που θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, μια κρίση ρευστότητας. Η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι η κατάλληλη απάντηση σε μια κρίση ρευστότητας είναι το πρόγραμμα οριστικών νομισματικών συναλλαγών (*Outright Monetary Transactions*) της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, υπό τον όρο της συμμετοχής του κράτους μέλους στο πρόγραμμα του Ευρωπαϊκού μηχανισμού σταθερότητας και όχι στην ΕΛΣΕ. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι ένας εξαντλητικός κατάλογος των ασύμμετρων κλυδωνισμών δεν θα ήταν κατάλληλος και εκφράζει την ικανοποίησή της για τις μακροοικονομικές προσομοιώσεις της Επιτροπής που βασίζονται σε προηγούμενα δεδομένα σχετικά με την αποτελεσματικότητα της λειτουργίας σταθεροποίησης ως μηχανισμού πρόληψης κρίσεων.

3.5. Η ΕΟΚΕ αντιλαμβάνεται ότι η ΕΛΣΕ διαφέρει από τον Ευρωπαϊκό μηχανισμό σταθερότητας, ο οποίος εξελίχθηκε σε προστατευτικό ταμείο κατά τη διάρκεια της χρηματοπιστωτικής κρίσης. Ο Ευρωπαϊκός μηχανισμός σταθερότητας συνδέεται στενότερα με ένα πρόγραμμα διάσωσης, το οποίο συνδυάζεται με επαχθέστερους όρους και έχει δανειοδοτικές δυνατότητες ύψους 500 δισεκατομμυρίων ευρώ, μπορεί δε να αξιοποιηθεί από τα κράτη μέλη που έχουν χάσει τη δυνατότητα δανεισμού στις κεφαλαιαγορές.

3.6. Επομένως, πρέπει να γίνεται σαφής διάκριση μεταξύ των δύο ταμείων. Η ΕΛΣΕ έχει πολύ μικρότερο πεδίο εφαρμογής και, μολονότι προορίζεται για οποιοδήποτε κράτος μέλος, η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι το προτεινόμενο ταμείο ύψους 30 δισεκατομμυρίων ευρώ είναι, κατά κανόνα, καταλληλότερο για τα μικρότερα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ και για κράτη μέλη εκτός αυτής. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ εκφράζει τις ανησυχίες της ως προς το μέγεθος του ταμείου σε περίπτωση που ασύμμετροι κλυδωνισμοί επηρεάζουν δύο ή περισσότερα κράτη μέλη. Η προτεινόμενη ΕΛΣΕ δεν μπορεί, συνεπώς, να θεωρηθεί οριστική λύση για τα κράτη μέλη που αντιμετωπίζουν έκτακτα προβλήματα όπως μια οικολογική καταστροφή, μια ενεργειακή κρίση ή μια τοπικού χαρακτήρα τραπεζική κρίση.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι, εφαρμόζοντας τον τύπο για τον καθορισμό του ποσού του δανείου για το επιλέξιμο κράτος μέλος (μέλη της ζώνης του ευρώ και επίδοξα μέλη στην ευρωπαϊκή συναλλαγματική ισοτιμία), τα χορηγούμενα δάνεια δύνανται να παρέχουν κάποια ώθηση στις δημόσιες επενδύσεις (εάν υποτεθεί ότι πρόκειται για επενδύσεις ποιότητας) σε περιόδους ασύμμετρων κλυδωνισμών, είναι όμως απίθανο να αποφέρει άμεσα αποτελέσματα. Η οικονομική ανάκαμψη θα απαιτήσει χρόνο και τα όποια θετικά αποτελέσματα μάλλον αισθητά μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα. Κατά συνέπεια, η πρόταση πρέπει να είναι πιο ρεαλιστική όσον αφορά τους επιδιωκόμενους στόχους και τα πιθανά αποτελέσματα της ΕΛΣΕ.

4.2. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι το να χρησιμοποιείται η ανεργία ως το μοναδικό κριτήριο για την ενεργοποίηση της στήριξης μπορεί να οδηγήσει σε ορισμένες ελλείψεις όσον αφορά την εγκαιρότητα της λειτουργίας σταθεροποίησης. Αξίζει επίσης να εξετάζονται και άλλοι συμπληρωματικοί δείκτες οι οποίοι, κατά κανόνα, προηγούνται της ανεργίας όσον αφορά την πρόβλεψη ενός επικείμενου μεγάλου κλυδωνισμού, κατά τρόπο ώστε να μπορεί να ενεργοποιηθεί ένα αρχικό επίπεδο στήριξης πριν από την πλήρη μετάδοση του «μεγάλου» κλυδωνισμού στον δείκτη ανεργίας. Όταν αυξηθεί σημαντικά η ανεργία, μπορεί να έχει ήδη επέλθει οικονομική ζημία στην παραγωγική ικανότητα της οικονομίας. Για παράδειγμα, μια οικονομία που πλήττεται από απότομη πτώση των εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών ενδέχεται να μην παρουσιάζει απαραίτητως ταυτόχρονη αύξηση της ανεργίας.

4.3. Επομένως, είναι πολύτιμο να διαθέτουμε ένα όργανο που μπορεί να ενεργοποιηθεί πριν τα συμπτώματα εκδηλωθούν απολύτως στην αγορά εργασίας. Με άλλα λόγια, είναι αναγκαίο να συμπληρωθεί το κριτήριο της ανεργίας με ένα σύνολο δεικτών έγκαιρης προειδοποίησης που μπορεί να περιλαμβάνουν τη μεταβολή των εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών, τη μεταβολή του επιπέδου αποθεμάτων και άλλους σημαντικούς δείκτες που καταδεικνύουν σαφώς την ύπαρξη οικονομικού κλυδωνισμού. Με αυτόν τον τρόπο, η προτεινόμενη λειτουργία σταθεροποίησης καθίσταται πολύ πιο έγκαιρη και αποτελεσματική.

4.4. Επιπλέον, το μέσο ποσοστό ανεργίας 15 ετών που πρέπει να ξεπεραστεί ώστε ένα κράτος μέλος να είναι επιλέξιμο προς στήριξη μπορεί να λειτουργήσει εις βάρος των χωρών που έχουν επιτύχει μείωση της διαρθρωτικής ανεργίας. Ίσως θα ήταν καταλληλότερο ένα συντομότερο χρονικό πλαίσιο πέντε ετών.

4.5. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι η ΕΛΣΕ, όπως προτείνεται, έχει τη δυνατότητα να δανείζεται χρήματα από τις κεφαλαιαγορές και να δανείζει στα κράτη μέλη με επιδότηση επιτοκίου για την κάλυψη του κόστους των δανείων. Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, η επιδότηση θα χρηματοδοτείται βάσει του νομισματικού εισοδήματος και θα εισπράττεται μέσω των εθνικών συνεισφορών στο πλαίσιο του Ταμείου στήριξης της σταθεροποίησης. Η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι τα κράτη μέλη πρέπει να επιδεικνύουν εκ των προτέρων την πολιτική και οικονομική τους δέσμευση εν προκειμένω.

4.6. Δεδομένου ότι η ΕΛΣΕ δεν θεωρείται επιπρόσθετη προς τα υφιστάμενα μέσα, το συνολικό ποσό των δανείων που διατίθενται για το πρόγραμμα Στήριξης του ισοζυγίου πληρωμών, τον Ευρωπαϊκό μηχανισμό χρηματοοικονομικής σταθεροποίησης και την ίδια την ΕΛΣΕ θα μπορούσε να περιορίζεται από ένα ενιαίο όριο. Θεωρητικά τουλάχιστον, ένα νέος μηχανισμός όπως αυτός θα μειώσει δραστικά την ικανότητα δανεισμού υπό τον Ευρωπαϊκό μηχανισμό χρηματοοικονομικής σταθεροποίησης κατά 30 δισεκατομμύρια ευρώ, όπως προτείνεται για την ΕΛΣΕ. Ως εκ τούτου, εναπόκειται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εξισορροπή σε συνεχή βάση τις εκκρεμείς αποπληρωμές εκ μέρους των οικείων κρατών μελών και τις ενδεχόμενες υποχρεώσεις.

4.7. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η ΕΛΣΕ και ο Ευρωπαϊκός μηχανισμός χρηματοοικονομικής σταθεροποίησης έχουν κατά κάποιο τρόπο παρόμοιο πεδίο εφαρμογής. Και τα δύο ταμεία προορίζονται να παρέχουν οικονομική στήριξη στα κράτη μέλη. Ωστόσο, ενώ η ΕΛΣΕ και ο Ευρωπαϊκός μηχανισμός χρηματοοικονομικής σταθεροποίησης έχουν διαφορετικές προϋποθέσεις επιλεξιμότητας, άποψη της ΕΟΚΕ είναι ότι οι όροι του μηχανισμού θα εξακολουθήσουν να ισχύουν, περιορίζοντας, κατ' αυτόν τον τρόπο, ως έναν βαθμό την αποτελεσματικότητα της ΕΛΣΕ.

4.8. Η ΕΟΚΕ αναφέρεται στην επιδότηση επιτοκίου την οποία θα δικαιούται το οικείο κράτος μέλος. Σε περίπτωση κρίσης, υπό τις ίδιες κατά τα άλλα συνθήκες, το αποτέλεσμα της εν λόγω επιδότησης επιτοκίου θα μπορούσε να είναι δυνητικά η αύξηση του κόστους των επιτοκίων λόγω των κινδύνων που προκαλεί ένα κράτος μέλος το οποίο αντιμετωπίζει κρίση. Αυτό, με τη σειρά του, έχει αρνητικές επιπτώσεις στα δημόσια οικονομικά του εν λόγω κράτους μέλους. Η αποτελεσματικότητα των ποιοτικών δημόσιων επενδύσεων και, συνεπώς, η αποτελεσματικότητα της ίδιας της ΕΛΣΕ είναι ζωτικής σημασίας για να μειωθούν οι κίνδυνοι της αγοράς που επηρεάζουν το εκάστοτε κράτος μέλος και το κόστος δανεισμού του μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα.

4.9. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει την εποπτεία των δημόσιων επενδύσεων στην οποία υπόκειται το οικείο κράτος μέλος από την πλευρά της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, όπως απαιτείται από την πρόταση. Η ΕΟΚΕ δεν αντιτίθεται καταρχήν στο θέμα αυτό, θεωρεί όμως ότι το οικείο κράτος μέλος θα πρέπει να διαθέτει επαρκή περιθώρια επιλογής του είδους της απαιτούμενης επένδυσης και, συνεπώς, συνιστά να επιτευχθεί ισορροπία μεταξύ της εποπτείας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αφενός και, αφετέρου, της διακριτικής ευχέρειας του οικείου κράτους μέλους όσον αφορά τις δημόσιες δαπάνες. Η ΕΟΚΕ θεωρεί επίσης ότι οι δημόσιες επενδύσεις θα πρέπει να θεωρούνται και μέσο αλληλεγγύης.

4.10. Τέλος, η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής επιτρέπει τη μελλοντική αναβάθμιση του συστήματος —δηλαδή, έναν πιθανό ασφαλιστικό μηχανισμό που θα αποσκοπεί στη μακροοικονομική σταθεροποίηση. Αυτό, κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, αποτελεί αναγνώριση των περιορισμών της ίδιας της ΕΛΣΕ και του γεγονότος ότι οι προτάσεις, στη σημερινή τους μορφή, θα πρέπει τελικά να συμπληρωθούν από μια σταθεροποιητική λειτουργία πλήρους κλίμακας, όπως ένα σύστημα ασφάλισης σε επίπεδο Ένωσης το οποίο θα λειτουργεί ως αυτόματος σταθεροποιητής εν μέσω μακροοικονομικών κλυδωνισμών. Σε περίπτωση που μια νέα χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση πλήξει, στο μεταξύ, την ΕΕ, η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ μιας συντονισμένης αντιμετώπισης με στόχο την αξιοποίηση όλων των σχετικών χρηματοπιστωτικών μέσων, συμπεριλαμβανομένης της ΕΛΣΕ.

Βρυξέλλες, 17 Οκτωβρίου 2018.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Luca JAHIER